

at Bestemmelsen kunde gjennemføres, og man har ment, at naar man i Dvrigt søger at styrke Undervisningen saaledes som paatænkt indtil det 14de Aar, vil derved være bundet saa meget, at den i og for sig ønskelige Udvidelse kunde undværes, medens man neppe nu vilde kunde ønske at gjennemføre en saadan Udvidelse. Som jeg imidlertid allerede ved Lovforslagets Forelæggelse har bemærket, har jeg troet det rigtig, at Lovforslaget blev forelagt Landsrådinget uforandret, for at der ogsaa herfra kunde komme Udtaleser, der naturligvis ogsaa i den omtalte Henseende vilde komme til at udværes deres store Vægt.

Med Hensyn til det andet Afsnit om Skoletiden er der jo navnlig et Punkt, som er af meget væsentlig Betydning, og hvorom Meningerne have været meget delte, det Spørgsmaal nemlig, hvor stort et Antal Børn der samtidigt kan undervises af en Lærer. Dette har selvfølgelig den største Betydning med Hensyn til Læreren's Indflydelse paa Børnene, og det lader sig ikke negte, at man her kunde gaa ned til et meget ringe Antal og sige, at jo ringere Antallet var, desto frugtbare maatte Undervisningen være; men paa den anden Side kunde man jo, som alt berørt, ikke tage Hensyn til, hvad der i og for sig kunde være det Ønskelige, naar man ikke vilde udsætte sig for uovervindelige Vanskeligheder med Hensyn til de økonomiske Fordringer og Fordringen til Lærerkæsternes Antal. Naar der nu her i Lovforslaget er — vel at mærke som en yderste Grænse — fastsat 60 Børn, har man jo fra mange Sider hævet meget stærke Raab imod dette som aldeles uoverkommeligt for Læreren, og jeg har ganske vist ogsaa selv her haft Betænkelighed og Tvivl, om man kunde sætte Tallet saa høit; men jeg maa dog for det Første gjøre en Bemærkning, nemlig den, at der efter den Erfaring, jeg har haft i min Stilling som Undervisningsminister, paa mange Steder i Rikseligheden har været en endog ualmindelig god Skolegang og god Virkning af Skolegangen, hvor en Lærer har haft selv et betydelig større Antal Børn at undervise paa een Gang, og navnlig har det for at blive ved, hvad jeg før nævnte, de færdigste Forhold, hyppig være Tilfældet i Slesvig, at Tallet har været betydelig større. Imidlertid skal det her ved siges, at Alt kommer saare meget an paa Lærernes Dygtighed; der er jo ikke Skygge af Tvivl om, at der gives Lærere, som med fuld saa megen Virkning kunne have at gjøre med 80 Børn som andre med Halvdelen deraf, men det maa dog tillige erindres, at dette Tal er sat som den yderste Grænse, og at der ikke i Lovforslaget er Spørgsmaal om en almindelig fastsat Undervisning af 60 Børn i den enkelte Klasse. Der er nærmest tænkt paa, at Skolen i sin Helhed kan besørjes af een Lærer, naar Tallet ikke overstiger 60, og dette Tal er sat navnlig af Hensyn til, at Lovforslaget gaar ud paa, at den yngste Klasse nogle Dage om

Vinteren skulde kunne være samlet med den ældste, som skal have daglig Undervisning, uagtet Tallet naaede op til 60. Dette bliver naturligvis noget Andet. Man er, uagtet det i sig selv kan være vanskeligt, gaaet ud fra, at det paa denne Maade kunde ske, at Læreren beskæftigede sig med et Antal af de mindre Børn nogle Dage om Ugen, uden at Undervisningen for de Ældre kom til at lide betydelig derved. Imidlertid er det en Selvsølge, og det er ogsaa min Mening, at det kunde være ønskeligt, om Tallet kunde blive noget nedsat, og jeg har ogsaa i den Anledning i det før omtalte Cirkulare henvendt mig til Skoledirektionerne, hvis Erklæringer i det Hele ere gaaede ud paa, at 60 ganske vist er et meget høit Tal, nogle ville endogsaa gaa ned til 30 som det Ønskelige, men de fleste mene dog, at Skolen maa kunne fyldestgjøre rimelige Fordringer, naar Tallet bestemmes til 40 eller 50. Det er ganske vist, at herved vil en Forøgelse af Udgiften finde Sted, men paa den anden Side maa det erkendes, at, dersom man, hvad jeg, efter hvad jeg nys nævnte, anser for det Sandsynligste, gaar bort fra Bestemmelsen om 15 Aars Alderen som Grænse, vil derved en meget væsentlig, næsten den væsentligste Del af Befolkningen falde bort, da denne Aldersgrænse i det Hele taget i høi Grad foranlediger baade forhøiede Udgifter og et høiere Lærertal, og at altsaa af denne Grund maatte nogen Nedsættelse kunde være paa sin Plads. Det maa i Dvrigt erindres, at Lovforslaget i dette Afsnit netop paa flere Maader gaar ud paa at forhindre, at Tallet skulde stige saa høit. — Jeg skal ikke opholde mig ved de andre Bestemmelser, selv ikke ved den Bestemmelse, som saa ofte er bragt frem og som jeg virkelig tror man saa erkendes at have sin store Betydning, om der ogsaa kan være nogle Vanskeligheder forbundne dermed, og som navnlig den ærede Rigsbogsmand for 1te Kreds (Madvig) fremhævede, nemlig Bestemmelsen i § 7. Foruden denne er der navnlig en Bestemmelse, som jeg vil fremhæve, nemlig den at gjøre Øpretelsen og Benyttelsen af, hvad man tidligere kaldte Puge-skoler, men som man nu synes at være mere tilbøjelig til at kalde Smaaskoler eller Forskoler, mere almindelig, navnlig saaledes, at man som Lærerkæster i saa Henseende ogsaa benytter tvindelig Medhjælp, hvad der fra alle Sider vistnok anses som særdeles ønskelig. Ogsaa om dette Punkt har jeg søgt at erfare Skoledirektionernes Mening, og man er fra alle Sider kommen denne Tanke i Måde, man har troet, at der derved vilde opnaas meget betydelig Hjælp ved Undervisningen, og ligesom dette var min bestemte Overbevisning, ogsaa da Lovforslaget blev affattet, som det fremgaar af Motiverne, saaledes vilde det ogsaa være mig meget tilfredsstillende, om denne Tanke kunde føres noget stærkere og bestemtere ud i Livet gennem den Behandling, som Lovforslaget i Dvrigt maatte blive undergivet. Den Betænkelighed, der paa dette Punkt har været tilstede hos Ministeriet,